

**CEZALARIN İNFAZI HAKKINDA KANUN
VE
BU KANUNLA İLGİLİ BAZI PROBLEMLER,
YARGITAY KARARLARI**

Ord. Prof. Dr. Sulhi DÖNMEZER

1. — İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuasında yayınladığımız bir etüde (1) Cezaların İnfazı Hakkındaki 647 sayılı Kanunu analiz etmiş ve bu kanunun özellikle hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı yönünden mevzuatımıza getirmiş bulunduğu mutlu zihniyet değişikliğine işaret etmekle beraber, kanunun teknik bakımdan gösterdiği noksanları belirtmeğe çalışmış ve «647 sayılı Kanunla Ceza Kanununun birçok müesseselerini birlikte olarak ve ahenkli bir şekilde uygulayabilmenin Yargıtayın çok sayıda prensip kararlarının çıkmasını...» gerektireceğini açıklamıştık.

Gerçekten kanunun yürürlüğe girdiği 16.7.1965 tarihinden bu yana uygulanması ile ilgili olarak yargıtay daireleri tarafından verilen çeşitli kararlar yayınlanmıştır. Bu kararları ele alıp ilişkin buldukları hukukî meseleleri belirterek, görüşlerimizi açıklamak için bu makale kaleme alınmıştır:

647 sayılı Kanununun 4. maddesinin uygulanması ile ilgili problemler :

2. — 647 sayılı Kanunun bilhassa 4. maddesinin uygulanmasında, tereddütlerin ve bazı problemlerin meydana çıktığı anlaşılıyor. Aşağıda sözü geçen meselelere birer birer değineceğiz.

3. — a) Kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmeden hâkimin 4. maddeye göre, cezanın para cezasına veya maddenin gös-

(1) Bk. Sulhi Dönmezer, Cezaların İnfazı Hakkında Kanun (İst. Huk. Fak. Mec. c. XXX, sayı 1-4).

terdiği tedbirlerden birisine çevrilmesi imkânını araştırması mecburî midir? Hâkimin bu imkânı kullanmayarak hükmettiği cezanın aynen infazını uygun gördüğü hallerde, 4. maddenin uygulanması imkânını bertaraf eden gerekçeyi hükmünde göstermesi mecburî midir?

Yargıtay 1. Ceza Dairesi 24/3/1966 gün ve E. 625, K. 733 sayılı bir kararıyla (2) bu problemi çözümlüyor: Daire kararının ilişkin olduğu olayda suçlu 18 yaşında bir kızdır; maktul ise mütemadiyen suçlunun arkasında dolaşmış ve hattâ bir defasında onu zorla kaçırmıştır. Olay günü suçlu kız annesiyle birlikte alışverişlerini yapıp evlerine dönerlerken, maktul her ikisinin üzerine sopayla saldırmış, bu arada genç kızla anasının yanında bulunan kişi taşla maktulün başına vurarak onun ölümüne sebebiyet vermiştir. Kendisini korumak gayretinde bulunan suçlu genç kız da maktule el uzatmış ve bu suretle 464/I, 52/2, 55/3 maddeler gereğince 5 ay on gün hapse mahkûm edilmiş ise de mahkeme hükümlü genç kız hakkında 647 sayılı kanununun 4 ve 6. maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına karar vermekle yetinmiştir.

Söz konusu hüküm Yargıtay tarafından dikkati çekici gerekçe ile bozulmuştur: Yargıtay dairesi, maktulün daimî takip ve tazyiki altında buldukları belli olan C... ile H...’nın üstlerine atılan bu el uzatma fiilini işlemelerine bizzat maktulün sebebiyet verdiğini, her iki sanığın incelenen dosyaya göre geçmişte kötü bir halleri ve mahkûmiyetleri mevcut olmadığını anlaşıldığını, haklarında tayin olunan cezaların da 647 sayılı kanununun 4 ve 6. maddelerinin şümulü içinde bulunduğunu, bu şartlar altında el uzatma suçunu işlemiş olan ana ve kız iki kadın hakkında tayin olunan hürriyeti bağlayıcı cezaların aynen çektirilmesinde mahkemece ne gibi bir sosyal fayda mülâhaza edildiği anlaşılamadığını belirtmektedir. Bozmaya ilişkin gerekçeyi şöylece özetliyoruz:

1° 647 sayılı kanununun 4 ve 6. maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağına mahkemece takdir edilmesi gerekir.

2° Ancak belirtilen takdirler a) mâkul olmalı, b) tatmin edici mahiyette ve c) kanununun maksat ve amacına uygun bulunmalıdır.

3° Mahkemece 647 sayılı kanununun 4. ve 6. maddelerinin uygulanmasının münasip sayılmadığı hallerde buna ait gerekçenin hü-

(2) Bk.: Resmî Kararlar Dergisi, Yıl 1, Aralık 1966, sayı 10, s. 109.

kümde gösterilmesi lâzımdır. «Mahkemeyi sonuca götüren mâkul ve tatmin edici gerekçelerin açıklanması gerekir».

Bu kararın dikkati çeken özelliği şudur ki, Yargıtay dairesi, suçlunun kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edildiği hallerde bu cezanın 647 sayılı kanununun 4. maddesindeki tedbirlerden birine çevrilmesi gerekip gerekmediği hususunu mahkemenin mutlaka tartışmasını ve çevrilme esası uygulanmadığı hallerde buna ait gerekçenin hükümde gösterilmesinin zarurî olduğunu tespit eylemektedir.

Yargıtay İcra İflâs Dairesi bir kararında (3) 647 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önce verilmiş bir mahkûmiyet halinde, vaki temyiz üzerine, mahkemenin kesinleşmeyen bu kısa süreli cezanın 647 sayılı kanununun 4. maddesinin şümülü içine girip girmeyeceğini tartışabilmesini mümkün kılmak için «hâkime suçlunun özel hallerini, suç işlemeye sürükleyici âmil ve sebepleri göz önünde tutarak takdir hakkını kullanabilme fırsat ve imkânını sağlamak üzere hükmün icra ve iflâs kanununun 336 ve Ceza Muhakemeleri Usulû kanununun 321 maddeleri uyarınca bozulmasına» karar vermiştir.

Açıklayalım ki, mahkemenin kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmeyletiği hallerde 647 sayılı kanununun 4. maddesine göre bu cezayı para cezasına veya tedbire çevirmek hususunu düşünmeye, bunu mütalâa etmeye ve tartışmaya mecbur olması bizce çok yerindedir ve 647 sayılı kanunu yayınlarken kanun koyucunun güttüğü esas maksatla da orantılıdır. Mahkeme hükmettiği cezayı, para cezasına veya tedbire çevirmek hususunu gözden geçirmeye mecbur olmalıdır. Bu yönden Yargıtay dairesinin görüşüne uygun bir mütalâyayı evvelce belirtmiştik. Ayrıca mahkeme, cezayı tedbire çevirme şikkini ön görmediği hallerde buna ait gerekçeye de kararında işaret etmelidir (4). Ancak mahkemeyi mâkul, tatmin edici, kanununun maksat ve amacına uygun mufassal gerekçe göstermeye mecbur kılmak hususunda bazı tavzihlere ihtiyaç vardır.

Böyle bir tafsilâtli gerekçe göstermek mecburiyetinin, hükümlünün suçu karşılığı para cezası veya bir tedbirle ıslahı kabil olma-

(3) Yargıtay İcrâ İflâs Dairesi 13.9.1965 gün, E. 976, K. 9291 (Adalet Dergisi Ekim 1965, sayı 10; sh. 1273).

(4) İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, c. XXXI, sayı 1-4 te yayınladığımız etüdümüzde «... mahkeme herhangi bir talep olmasa dahi cezanın, 4. maddede gösterilen tedbirlerden birine çevrilmesi gerekip gerekmediğini hükmünde tartışmaya ve tedbire hükmedilmesi yolu tutulmadığı takdirde, buna ait gerekçeyi hükmünde göstermeğe mecburdur» demiştik.

yan bir kişilikte bulunduğunun ve mutlaka hürriyeti bağlayıcı bir cezanın hakkında uygulanmasını gerektiren noksanlara sahip olduğunu ispatı zorununu tazammun etmemesi gerekir. Zira aksi takdirde mahkûmun ahlâkî yönden ve ahvali mahsusasına nazaran teşhiri sonucu ortaya çıkabilir. Çağdaş Ceza hukuku telâkkiyatında suçlunun bu nevi bir teşhiri yerinde olmaz. Buradaki durum hemen hemen cezanın tecilî taleb olunduğu hallerde bunu reddeden kararın, redde ait gerekçe göstermek mecburiyetinin ortaya koyacağı mahzurları hemen aynen ihtiva etmiş olurdu. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 10/5/1965 gün ve E 186/D. 7, K. 184 sayılı kararında da belirtildiği üzere «erteleme isteğinin reddi veya ertelemeye yer olmadığına ilişkin kararlarında mahkemeyi gerekçe göstermekle zorunlu tutmak, o kişinin geçmişteki halleriyle ahlâkî durum ve eğilimlerini (teşhir) herkesin gözü önüne yayıp serme sonucunu doğurur. Bu ise o kişinin haysiyeti için çok kırıcı ve cezalandırmadan beklenen amacı aşan ağır bir davranış olur (5)». 4. maddede öngörülen hükümlerin uygulanmayacağı hakkında yukarıda belirtilen nitelikte gerekçe göstermek mecburiyeti, şüphesiz benzer sonucu husule getirebilecek görünüştedir.

4. — b) 647 sayılı kanununun 4. maddesi gereğince, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza, para cezasına veya maddenin gösterdiği tedbirlerden birisine çevrildiğinde, para cezası veya tedbir esas ceza ve mahkûmiyeti teşkil eder, tekerrür, tecil, zaman aşımı ve diğer kanunî hususlarda nazara alınacak ceza veya tedbir 4. maddeyle tâyin olunan ceza veya tedbirdir.

Bu husus Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 28/12/965 gün ve 6. 8276, K. 8677 sayılı ve aynı dairesinin 29/3/196 tarih ve E. 16059, K. 1351 (66) sayılı kararlarında belirtilmiştir. Bu itibarla mahkûmun evvelce ertelenmiş başka bir mahkûmiyeti mevcut bulunduğu takdirde, 4. madde gereğince para cezasına çevrilmiş bulunan mahkûmiyet, evvelce ertelenmiş mahkûmiyetin, 95. madde gereğince, infazını gerektirmez. Böylece teessüs eden içtihadın yerinde olduğu hususunda şüphe yoktur. Bu sebeptendir ki, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza para cezasına çevrildiği hallerde, kararda para cezasının ağır veya hafif para cezası olup olmadığının gösterilmesi şarttır. Aksi tak-

(5) Resmî Kararlar Dergisi, Mart 1966, sayı 1, sh. 31; Dönmezer - Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, c. III, 4. Bası, sh.

(6) R.K.D. Ekim 1966, sayı 8, sh. 82.

dirde, Ceza kanununun diğer muhtelif müesseselerinin uygulanması yönünden güçlük husule gelir.

Yargıtay müteaddit kararlarında böylece çevrilen para cezasının nev'inin hükümde gösterilmemesini bozma sebebi saymış bulunmaktadır: «647 sayılı kanunun 4. maddesi uyarınca hapis cezası yerine verilen para cezası nev'inin gösterilmemesi bozmayı gerektirir (7)». «Tâyin edilen hürriyeti bağlayıcı ceza yerine, 647 sayılı kanunun 4. maddesinin I. bendi hükmünce para cezası verilmesi takdir kılınmasına göre hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza süresinin (tamamının) para cezası olarak hükmedilmesi gerek kanunun gerekçesinden, gerek TCK. nun II. maddesinden anlaşılacağı üzere cürme ait bulunan bu para cezasının ağır para cezası olarak tayini ve bundan sonra tutukluluğun ceza mahkûmiyetinden indirilmesine karar verilmesi gerekirken para cezasının nev'inin gösterilmemesi ve tutukluluğun önce hapis cezasına mahsubu suretiyle bir kısım cezanın hapis olarak kalmasına müncer olacak surette tesisi bozmayı gerektirir (8)».

5. -- c) 4. maddenin uygulandığı hallerde, tutuklulukla geçen sürenin mahkûmiyete ne suretle mahsub edileceği hususu da Yargıtay kararlarının ittihaz edilmesini gerektirmiştir.

Yargıtay, müteaddit kararlarında, hükmedilen kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezanın 4. madde gereğince para cezasına çevrildiği hallerde, tutuklulukla geçen sürenin, hürriyeti bağlayıcı ceza, para cezasına çevrildikten sonra nazara alınmasını, yani tutuklulukla geçen süre indirildikten sonra geri kalan hürriyeti bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesini değil ve fakat hükmedilen hürriyeti bağlayıcı ceza tamamıyla para cezasına çevrildikten sonra mevkufen geçen sürenin indirilmesi gerektiğine karar vermektedir: «... tutukluluktan önce hapis cezasına mahsubu suretiyle bir kısım cezanın hapis olarak kalmasına müncer olacak surette hüküm tesisi yolsuzdur (9)»; «Hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine 647 sayılı kanunun 4. maddesi hükmünce para cezası verilmesi takdir edildiğinde her bir hürriyeti bağlayıcı cezanın tamamı için para cezası tayini ve cürüm ve kabahat teşkil eden cezalarda para cezaları nev'inin ona

(7) 4 CD, 31.3.1966, E. 8029, K. 1397 (R.K.D. Ekim 1966 sayı 8, s. 83).

(8) 4 CD., 27.1.1966 gün, E. 7644, K. 289. (R.K.D., Eylül 1966, sayı 7, s. 55).

(9) 4 CD. 27.1.1966, E. 7644, K. 289 (RKD., Eylül 1966, sayı 7, s. 55).

göre gösterilmesi ve bundan sonra tutukluluğun mahsubunun icrası icab eder (10)».

Yargıtay Dairesinin bu konudaki gerekçesi şudur: Tutukluluk süresi önce hürriyeti bağlayıcı cezadan indirilir ve ancak geri kalan kısım para cezasına çevrilecek olursa «bir kısım cezanın hapis olarak kalmasına müncer olacak surette hüküm tesis edilmiş bulunur» bu ise doğru değildir. 647 sayılı kanun hapis cezasının bütünü- nün para cezasına çevrilmesini öngörmüştür (11).

Kanaatımızca bu gibi hallerde hükmedilen para cezasından tutukluluğun süresi indirilirken 647 sayılı kanunun 4. maddesinin I. fıkrası gereğince, hapis cezası para cezasına çevrilirken kullanılan ölçü uygulanmak gerekir. Yani hâkim hapis cezasını para cezasına çevirirken hangi esası uygulamışsa, tutukluluğu para cezasına mahsub ederken de aynı esası uygulamalıdır. 19. maddedeki mülga hükmün ihtiva eylediği muadelet esası uygulanacak değildir. Bu sebeple esasta fail hakkında hükmedilecek para cezasının miktarında bir değişiklik olmaz. Ancak Yargıtayın görüşü uygulanmıyacak olursa, bir kısım hapis cezası, tutuklulukla geçirilerek infaz edilmiş sayılacağından Ceza Hukukundaki diğer bazı müesseselerin uygulanması bakımından tereddütler hasıl olabilir. Ayrıca şu cihete dikkati çekelim ki, kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü olduğu ve evvelce mahkûm, tutuklu da kalmış bulunduğu takdirde tutukluluk müddeti ancak, hapis cezası, para cezasına çevrildiği hal- lerde nazara alınabilir (12).

6. — d) *İçtima hali ve 4. maddenin uygulanması konusunda ortaya çıkan önemli mesele şu olmaktadır: Muhtelif hürriyeti bağlayıcı cezaların içtima halinde, içtimaen toplanan cezaların yekûnu 6 ayı geçmediği takdirde mi 4. madde uygulanabilir; yoksa içtima eden cezalar teker teker 6 ayı geçmedikleri takdirde bunların teker teker ve münferiden 4. maddenin muhtelif bentleri gereğince para cezasına veya tedbire çevrilebilmeleri mümkün müdür?*

Yargıtay 4. CD. muhtelif kararlarında, içtima halinde her suçun ve mahkûmiyetin ayrı ayrı nazara alınacağını ve içtima edilen

(10) YCD, 13.12.1965, E. 6017, K. 8176 (RKD., Eylül 1966, sayı 7, s. 52).

(11) 10 no. da sözü geçen karar.

(12) Yargıtay 4. CD. nin 12.7.1966 gün ve E. 1679, K. 3614 sayılı kararında da belirtildiği üzere «... niteliği itibarile ittihaz kılınan tedbirden tutukluğun mahsubu caiz ve bahse konu olmayacağı cihetle...».

cezalar teker teker 6 ayı geçmedikleri takdirde gine bunların teker teker ve münferiden 4. maddenin muhtelif bentleri gereğince para cezasına veya tedbire çevrilmeleri gerektiğini belirtmektedir:

4. CD. nin 21.12.1965 tarih ve E. 7199, K. 8398 sayılı kararında (13) şöyle denilmektedir: «adı geçen hakkında içtima hükmü tatbik olunmasından önce geceleyin mesken masuniyetini ihlâlden TCK. 193/2 ve 59. maddelerine tevfikan verilen 5 ay rızaen cinsî münasebette bulunmaktan 416/son ve 59. maddeleri uyarınca tayin olunan 5 ay hapis cezalarının 647 sayılı kanunun 3/son maddesinde yazılı (kısa süreli) ceza niteliğinde kabulü gerekeceği tabiidir; gerekçesinde de belirtilmiş olduğu veçhile 647 sayılı Kanun, hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine 4. maddede yer alan tedbir veya para cezasının tayini hususunda hâkime çok geniş takdir yetkisi tanımıştır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın para cezasına çevrilmesi yolunda vâki talep neticelendirilirken, bu yetkiyi kullanmaksızın sadece... cezanın miktarı... kriterine ve cezaların içtimadan önceki miktarı kale alınmaksızın kanun koyucunun maksadına aykırı şekilde içtima sonucu verilen ceza 6 ayı geçtiği ve kısa süreli ceza olmadığı gerekçesi ile talebin reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş olduğundan, mezkûr kararın CMUK. 343. maddesine tevfikan bozulması lüzumu ihbar olunmuştur... halbuki 4. maddenin uygulanmasında içtimaen verilen cezanın değil, her suç için tayin olunan cezanın gözönünde bulundurulması gerekir».

Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 4/8 sayılı ve 27.2.1967 tarihli kararında yani noktai nazarı uygulamıştır. Gerekçe biraz evvel naklettiğimiz Daire kararının hemen hemen aynıdır. Gerekçeye ilâve olarak 4. maddede geçen (kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine) ibaresinde geçen «cezalar» deyimini ile başlıbaşına her suç için ayrı ayrı verilecek müstakil hürriyeti bağlayıcı cezaların kastedildiği ve bu hususun kanunun gerekçesinden de anlaşıldığı belirtilmiştir.

Açıklayalım ki, Yargıtayın uyguladığı çözüm yolunda isabet bulunduğu fikrinde değiliz, içtima halinde, cezaları teker teker ele alarak, bunlar münferiden 6 ayı geçmediği takdirde, teker teker 4. maddeyi uygulayarak cezaları ayrı ayrı para cezasına veya tedbire çevirmek uygun bir çözüm yolu değildir ve kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların ayrı bir rejime tâbi kılınmasını gerektiren esas düşünce ve zihniyete de aykırıdır.

(13) RKD. Mart 1966, sayı 1, s. 2 ve son. Aynı karar RKD. Eylül 1966, sayı 7, s. 45 de de yayınlanmıştır.

Malûm olduğu üzere kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine 4. maddedeki tedbirlerin uygulanabilmesi, Ceza Hukukunda, suçlunun şahsiyetini müeyyidenin nevi ve uygulaması yönünden esas alan ferdileştirme prensipinin bir sonucudur. İşlediği müteaddit suçların cezaları içtima ettirildiğinde, yekûn 6 ayı çoktan geçen hükümlü hakkında, cezaları teker teker nazara alarak 4. maddeyi uygulamak, cezanın ferdileştirilmesi prensipinin esasına aykırı hareket etmek olur; artık ortada mevcut bulunan suçlu, kişiliği itibarıyla basit ve az bir cezayı mucip suçu işlemiş tehlikeli halde bulunmayan bir kişi değildir ki, onun bakımından 4. madde söz konusu olabilsin. Aksine olarak o tehlike halini, işlediği müteaddit suçlarla ortaya koymuş bir kişidir; 4. maddenin dışında daha sert tedbirler ve usul ile ıslâhı gereken bir kişidir. Bu itibarla, her suçun cezasını ayrı ayrı nazara alarak 4. maddenin her suç ve ceza hakkında ayrı ayrı uygulanabileceğini kabul etmek, ferdileştirme, suçlunun şahsiyeti gibi, 647 sayılı Kanunun tedvininde esas olan kavramları bertaraf etmek ve hukuk tekniği uğruna Kanunun prensipini zedelemek sonucunu doğurur.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların aynen infaz edilmeyecek bunların uygun diğer cezalara ve tedbirlere çevrilmesinin gerekçesi, bu nevi cezaların müddetlerinin azlığı dolayısı ile «ne korkutmayı ve ne de uslandırma gayesinin tahakkukunu sağlamaları... bu cezalarda müsbet bir sosyal fayda elde edilememesi... bu nevi cezaların uygun bir ıslâh programını sağlayamamaları... mükerrirler ve sabıkalılar üzerinde korkutucu etkilerde bulunulmaması... binnetice bu cezaların Devlete yersiz yere külfet yüklemesinden» ibarettir (14).

İmdi cezaların içtimasında, cezanın aynen infazı halinde bu mahzurların hiçbirisi ortaya çıkmaz; tam aksine cezanın aynen çektilmesinde fayda ve 4. madde gereğince tedbire çevrilmesine zarar hâsıl olur; hatta mantıkî olmayan bir takım sonuçlar husule gelebilir.

Ezcümle bir suçlunun meselâ sekiz on suçtan dolayı 6 aydan az müddetle hapis cezasına mahkûm edildiğini farz edelim. Bu halde her ceza ayrı ayrı tedbire çevrilebilecek ise, mahkeme bir cezayı 2. bent gereğince çalışmaya, diğer birini bir eğitim ve ıslâh müessesesine devama çevirebilecektir. Böylece suçlunun birbirile denge-

(14) Bu konuda tafsilât için Bk.: Dönmezer - Erman, Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku, c. II, 3. bası, İstanbul 1966, s. 689 ve son.

siz muhtelif tedbirlerin uygulanmasına konu olmasından fayda değil zarar hâsıl olur. Zira kanun koyucu yalnız bir tedbire ve o da muayyen müddetleri geçmemek üzere hükmedebilmek imkânını tesis etmek istemiştir; tedbirden yapıcı fayda ancak bu takdirde hâsıl olabilir. On adet 6 ayı geçmeyen cezaların hepsinin çalıştırmaya çevrilmesi düşünülse, bu takdirde ise, suçlunun 5 sene süre ile mecburî çalışmaya tâbi tutulması gibi bir durum ortaya çıkar ki, böyle bir tedbir tedbir olmaktan çıkar, adeta hidematı şâkke olur ve böyle bir uygulama kanun koyucunun maksadı ile tam bir çelişme halinde bulunur.

Bizce mezkûr içtihattan mutlaka rücu etmek ve içtima halinde cezalar birleştirildikten sonra çıkacak yekûna göre 4. maddenin uygulanıp uygulanamayacağı hakkında karar vermek gerekmektedir.

7. — e) Yargıtay I. CD. 9.10.1965 gün, E. 2348, K. 2646 sayılı ilâmı ile (15) 647 sayılı Kanunun para cezaları ile ilgili 5. maddesinin TCK. nunun 19. maddesini tamamlamak maksadı ile konulduğunu, bu itibarla para cezalarının TCK. nun 81. maddesinin son fıkrası gereğince tekerrür sebeble arttırılması gerekeceğini tesbit eylemiş bulunmaktadır. Görüş elbette ki, yerindedir (16).

Açıklamak gerekir ki, 647 sayılı Kanunun 5. maddesi Ceza Kanununun para cezaları ile ilgili hükümlerini tamamlamaktadır. 5. maddenin 7. fıkrasında «ödemeye malî kudreti müsait olmadığı usulen tesbit edilenler hakkında hükmedilen para cezası hürriyeti bağlayıcı cezaya tahvil edilemez» denilmiştir. Bu hüküm genel ve kapsayıcı niteliktedir ve her çeşit para cezasını ihtiva eden kanunlar yönünden uygulanmak gerekir. Bu husus Ceza Genel Kurulunun 9.5.1966 tarih ve E. 8/7, K. 135 (17) ilâmında açıkça belirtiliyor. Genel Kurula nazaran 5. maddenin 7. fıkrası ilke olarak para cezalarının hapse çevrilememesi esasını kabul etmektedir. Bu sebeple tazminat kabilinden olan para cezaları da ödenmediği takdirde hapse çevrilemez.

8. — f) Yargıtay Daireleri 647 sayılı kanunun şartla salıverilme ile ilgili 19. maddesi dolayısıyla bazı kararlar vermişlerdir:

1. CD. 18.12.1965 tarih ve E. 2563, K. 2743 sayılı (18) kararına göre «şartla salıvermeyi inceleyip karara bağlayacak olan mahkeme,

(15) BK. RKD, Aralık 1966, sayı 10, s. 100.

(16) İHFM, c. XXXI, sayı 1-4, etüdümüzde bu ciheti açıklamıştık.

(17) RKD., Temmuz Ağustos 1966, sayı 5-6, s. 69.

(18) RKD., Aralık 1966, sayı 10, s. 101.

Ceza Evi İnzibat Komisyonunun verdiği iyi hal kararı ile bağlı değildir... Aksi takdirde 647 sayılı Kanunun 19. maddesinin 3. fıkrası ile mahkemeye verilmiş olan tasvip yetkisi Ceza evi idaresinin mutalâasını aynen kabul ve tatbikten ibaret, icrâsı zarurî bir formalite mahiyetini iktisap eder; bu ise kanunun amacı ve mahkemenin takdir hakkı ile bağdaştırılamaz».

Gerçekten 647 sayılı Kanunun 19. maddesinin 3. fıkrasında «şartla salıvermeyi gerektirir mahiyette Ceza evi İdaresi tarafından verilecek gerekçeli mutalâa hükümlünün bulunduğu yerdeki hükmü veren mahkeme derecesinde bulunan mahkemeye tebliğ edilir. Mahkeme bu mutalâayı *tasvip ettiği takdirde* şartla salıverme kararı derhal yerine getirilir» denilmiştir. Kanunun açık ibaresinden de anlaşılacağı üzere, mahkemenin bu konuda takdir hakkı vardır ve cezaevi idaresinin gerekçeli mutalâasını tasvip edip etmeme yetkisine sahiptir. Bu itibarla kararda isabet bulunduğu şüphesizdir. 647 sayılı kanunun liyakat kespeden mahkûm için meşrûten tahliyeyi bir hak (19) olarak tesbit eylemiş bulunması mahkemenin bu konudaki takdir yetkisini ortadan kaldırmaz. Ancak gine 647 sayılı kanun açıkça bu nevi tasvip etmemeyi ifade eden kararlar aleyhine acele itiraz yoluna gidilebileceğini kabul etmiştir. Buna karşılık 1. CD. nin 27.10.1966 tarih ve E. 2540, K. 2522 sayılı ilâmında (20) belirtildiği üzere, mahkemece ittihaz edilen ve şartla salıverilmeyi tasvip eden kararlar aleyhine ise adî itiraz yoluna gidilebilir.

9. — g) 647 sayılı Kanunun tecil imkânını genişleten 6. maddesi dolayısı ile tatbikatta tereddütler hâsıl olmuş ve ezcümle 6. maddenin genel nitelik taşıdığı ve bu itibarla, hususî kanunlarda mevcut olan ve bazı cezalar yönünden tecil imkânını bertaraf eden hükümlerin de böylece yürürlükten kalktığı ve 6. madde kapsamına giren bütün cezaların artık tecil edilebileceği öne sürülmüş ve bu yönden mahkeme kararlarına da tesadüf edilmişti. Biz bu konuda aynen: «Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun geçici 4. maddesinde (diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz) denilmiş olması dolayısı ile mevzuatımızda mevcut bütün cezaların kabili tecil hale girdiği, zira 6. madde hükmünün umumî olduğu öne sürülerek bazı mahkemeler meselâ 1918 sayılı Kanuna göre verilen cezaları da tecil eylemekte iseler de, bundan isabet yoktur. Zi-

(19) Bk.: İHFM, c. XXXI, sayı 1-4, öeki etüdümüz.

(20) RKD., Aralık 1966, sayı 10, s. 123.

ra 4. maddenin maksadının bu olmadığı bir kere muhakkaktır. Diğer taraftan 6. madde ile 89. madde, tecil olunabilecek mahkûmiyetler bakımından olan fark müstesna, tamamen aynıdır. Kanun koyucu tecili mümkün cezalarda sınırı genişletmek istemiştir. Yoksa kabili tecil olmayan cezaları, kabili tecil hale getirmek istemiş değildir» demiştik (21).

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, kanaatımızca çok yerinde olarak 9.5.1966 gün ve E. 8/7, K. 135 sayılı kararında (22) bu görüşü teyit etmektedir: «... 647 sayılı Kanunun 6. maddesi dolayısı ile sevk edilen bu madde ile TCK. nun 89. maddesindeki esasa sadık kalınmakla beraber cezaların tecili hususunda hâkimlerin takdir yetkileri genişletilmiş ve halen yürürlükte bulunan metindeki (6 aydan ibaret olan azâmî tecil hakkı cezaların nevine göre 6 ay ve 1 seneye çıkarılmıştır) diye yazılı gerekçesinden anlaşılacağı üzere adı geçen kanunun 6. maddesi hükmünce TCK. nun 89. maddesinde değişiklik yapılmış ve fakat maddedeki esasa sadık kalınmış, diğer bir deyimle 6. madde özel kanunlardaki tecile mütedair hükümleri de kapsamına alan bir değiştirme maksadına matuf olarak değil, Ceza Kanununun 89. maddesine ilişkin bir değişiklik yapılması amacı ile tanzim edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla genel bir kanun olan Ceza Kanunundaki tecilin 647 sayılı özel kanunda yer almasının, 1918 sayılı kanunun tecile ait hükmünü açık veya zımnî olarak ilga veya tâdil ettiği şeklinde yorumlanması, 647 sayılı kanunun 6. maddesi gerekçesine ve amacına aykırı bir yorum olur...».

10. — h) 647 sayılı kanunun 7. maddesi belirli şartlarla hükümlü hakkındaki adlî sicil kaydının silineceğine dair hüküm ihtiva etmektedir. Maddenin B bendinde «... adlî sicildeki hükümlülük kaydının mahkemece silinmesine karar verilir» denilmektedir. Maddede sözü geçen mahkemenin, hangi mahkeme olduğu gösterilmemiştir. Yargıtay 4. CD. 29.1.1966 gün ve E. 493, K. 375 sayılı ilâmı ile (23) «647 sayılı Kanunun 7. maddesinin uygulanması isteği hakkında bir karar ittihazında esas hükmü tesis eden mahkemenin görevli bulunduğuna karar vermiştir. Kanaatımızca yerindedir.

11. — Bu yazımızda, 647 sayılı Kanunun uygulamaları ile ilgili yargıtay kararlarına değinilmiş ve bu kararların ilişkin bulundu-

(21) Bk.: İHFM, c. XXXI, sayı 1-4, deki etüdümüz.

(22) RKD., Temmuz - Ağustos 1966, sayı 5-6, s. 69.

(23) RKD., Eylül 1966, sayı 7, s. 54.

ğu konular hakkındaki mutalâalarımız belirtilmiştir. Kanunun tatbikatı ile ilgili diğer kararlara da intizar olunmalıdır; evvelce de belirttiğimiz gibi, kanun koyucu kanaatımızca, bazı hükümleri ayrıca değiştirme zorununu da hissedecektir.

Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer